

Hulp voor kinderen van ouders met BPS

Marion Heijmans
m.heijmans@mondriaan.eu
045-5736115

Mondriaan

voor geestelijke gezondheid

Welke problemen bij kinderen met ouders met BPS?

Onveilige hechting (angstig, ambivalent, gedesorganiseerd)

Wat weten we over de gevolgen voor kinderen?

Kinderen van ouders met borderline

Hulpaanbod

Wat weten we over de gevolgen voor kinderen?

Hoog risico groep & omvangrijke groep

Overdracht van ouders op kinderen

Risico op 'n breed spectrum aan negatieve effecten

Hoog gebruik van GGZ (5x), wachtlijsten ()

Hoge emotionele, sociale en economische kosten

Draaglast

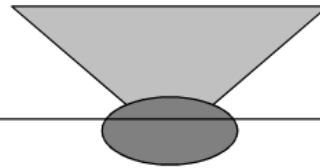
Ontwikkelings-
opvoedings- en
levenstaken

Risicofactoren (-)

handicap
negatief zelfbeeld
laag geboortegewicht
ziekte / stoornis
verslaving
negatief zelfbeeld
jeugdtrauma's
autorisatie opvoedingsstijl
echtscheiding
conflicten

isolement
conflicten
gebrekkige sociale bindingen
sociale desintegratie
verpaupering
slechte sociale (buurt) voorzieningen

armoede
gebrekkige opleiding
culturele minderheidsgroep
afwijkende subculturele
normen en waarden
economische crisis
werkloosheid
discriminatie

I Microsysteem

1. kindfactoren

2. ouderfactoren

3. gezinsfactoren

II Mesosysteem

4. sociale (gezins)factoren

5. sociale (buurt)factoren

III Macrosysteem

6. sociaal-economische
gezinsfactoren

7. culturele factoren

8. maatschappelijke factoren

Draagkracht

Kind-, ouder- en
gezinsvaardig-
heden

Beschermende factoren (+)

hoge intelligentie
positief zelfbeeld
stabiele persoonlijkheid
goede gezondheid
positieve jeugdervaringen
opvoedingscompetentie
affectieve gezinsrelaties

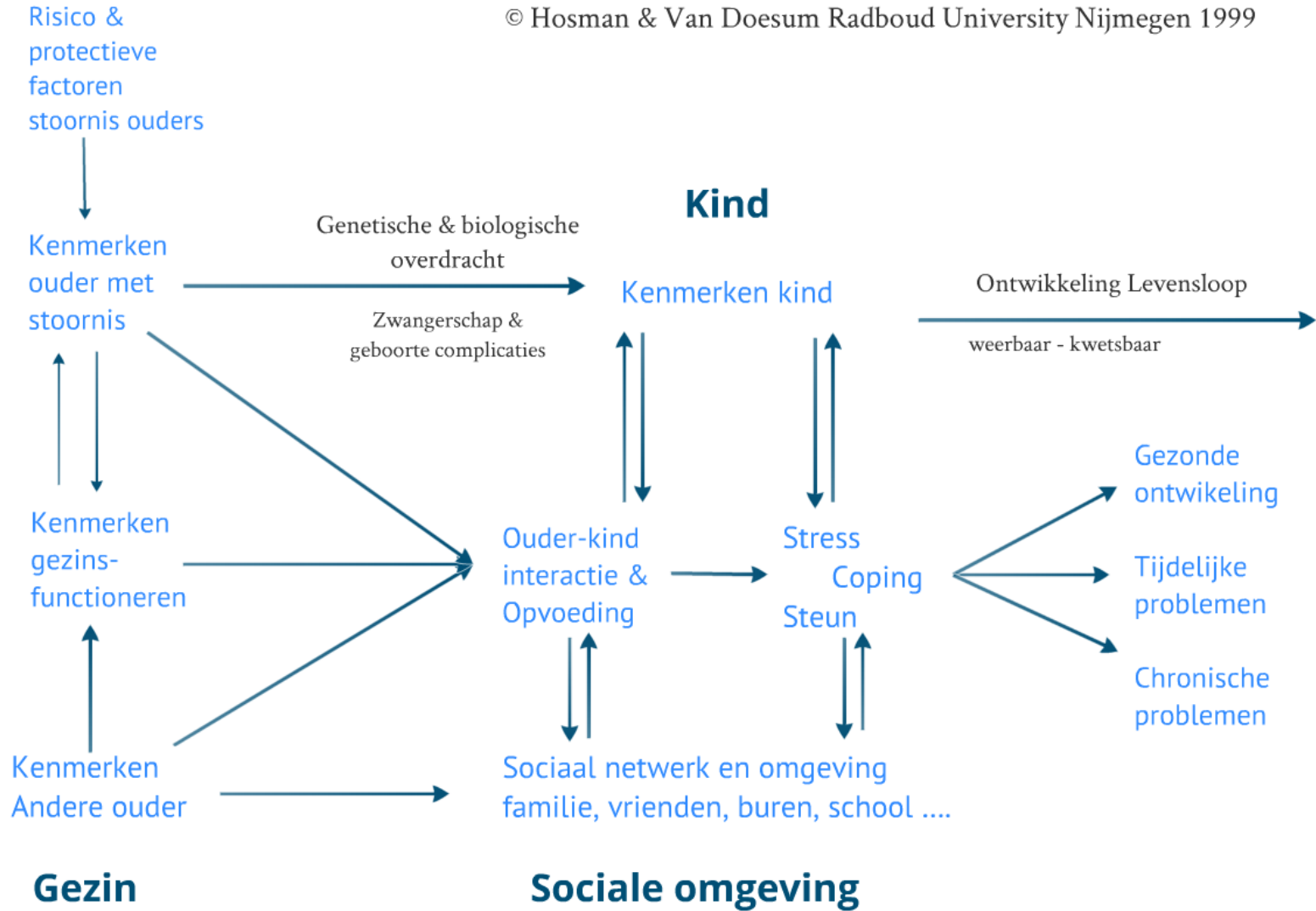
sociale steun
familie / vrienden
goede sociale bindingen
sociale desintegratie
verpaupering
slechte sociale (buurt) voorzieningen

goed inkomen / opleiding
normen en waarden in
overeenstemming met dominante
cultuur
stabiel sociaal en politiek klimaat open
tolerante samenleving

Ouders

Risico en Protectieve Factoren KOPP kinderen en ouders

© Hosman & Van Doesum Radboud University Nijmegen 1999

Beïnvloedbare risicofactoren

Ouder

Ernst en duur stoornis
Risicogedrag en stress tijdens zwangerschap
Problemen ouder-kind interactie
Lage opvoedingscompetentie
Mishandeling en verwaarlozing

Gezin

Conflicten tussen ouders
Huiselijk geweld
Dis functionerend gezinsleven
Beperkte draagkracht bij andere ouder

Beïnvloedbare risicofactoren

Kind

Stress reactiviteit
Onveilige hechting
Kennis over probleem ouder
Sociale en emotionele weerbaarheid

Omgeving

Stigmatisering
Ontbreken sociale steun

Hulpverlening

Gebrek aan vroege signalering risico's
Ontbreken / toegang tot preventie aanbod

VPRO

YouTube

VPRO

YouTube

Prevalentie borderline stoornis

1,5 – 2%: Tussen 150.000 en 250.000 personen

$\frac{3}{4}$ vrouw

10% van totaal poliklinische patiënt

20% van totaal klinische patiënt

Onbekend hoeveel daarvan ouders zijn en kinderen hebben tussen 0-20 jaar

Kenmerken van BPS

Kwetsbaar zelfbeeld en problemen met identiteit

Stress-reactief

Stemmingswisselingen: onvoorspelbare, intense emoties

Perioden van extreme angst en depressie

Perioden van woede, vijandigheid, agressie

Onveilig gehecht en verstoorde empathie

Probleem met onderhouden duurzame intieme relaties

Wisselende partners

Suïcidaal gedrag

Wat weten we over invloed BPS op de kinderen?

Weinig over invloed van AS II stoornissen bij ouders

Over Borderline ouders: 7 studies (internationaal)
vergelijkend onderzoek en case studies

Eigen onderzoek Radboud Universiteit

- Diepte-interviews met 5 kinderen (Zwaan, 2009)
- Vergelijking: kinderen van Borderline ouders met kinderen uit 'normale' populatie (Andres & Hosman)

Wat weten we over invloed BPS op de kinderen?

Extra risico voor kind omdat:

Reeds aanwezig in vroege ontwikkelingsperiode

Duurzame stoornissen (lange termijn exposure)

Grote invloed op dagelijkse ouder-kind interactie, het gezinsleven en op andere ouder

Hoge comorbiditeit: depressie, angststoornissen, ADHD, alcoholproblemen, eetstoornissen

Hoe beleven kinderen hun ouder met BPS ?

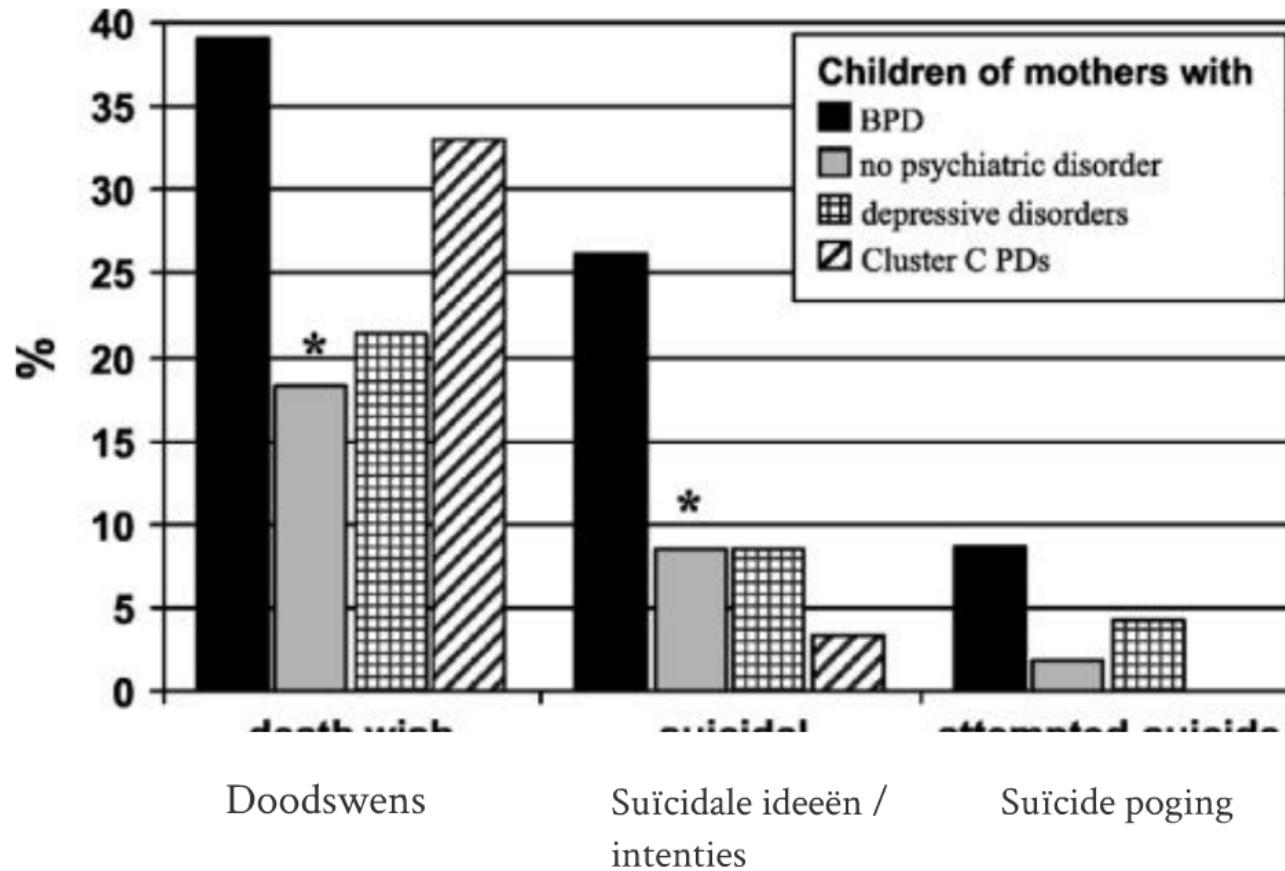
T.a.v. de ouder

Impulsief, onvoorspelbaar
Ongevoelig: leeft zich niet in
Moeilijk contact
Over-emotioneel, woede
Beangstigend
Opdringerig
Weinig zorg en steun
Conflicten over autonomie

T.a.v. gezinsleven

Instabiel
Veel stress in huis
Eenoudergezin
Wisselende partners
Lage cohesie
Werkeloosheid

Suïcidaal gedrag kinderen van een ouder met een BPS?

N=257

Welke problemen bij kinderen met ouders met BPS?

Onveilige hechting (angstig, ambivalent, gedesorganiseerd)

Lagere emotionele en sociale competentie

Angst en boosheid

Minder autonomie

Negatief zelfbeeld

Parentificatie

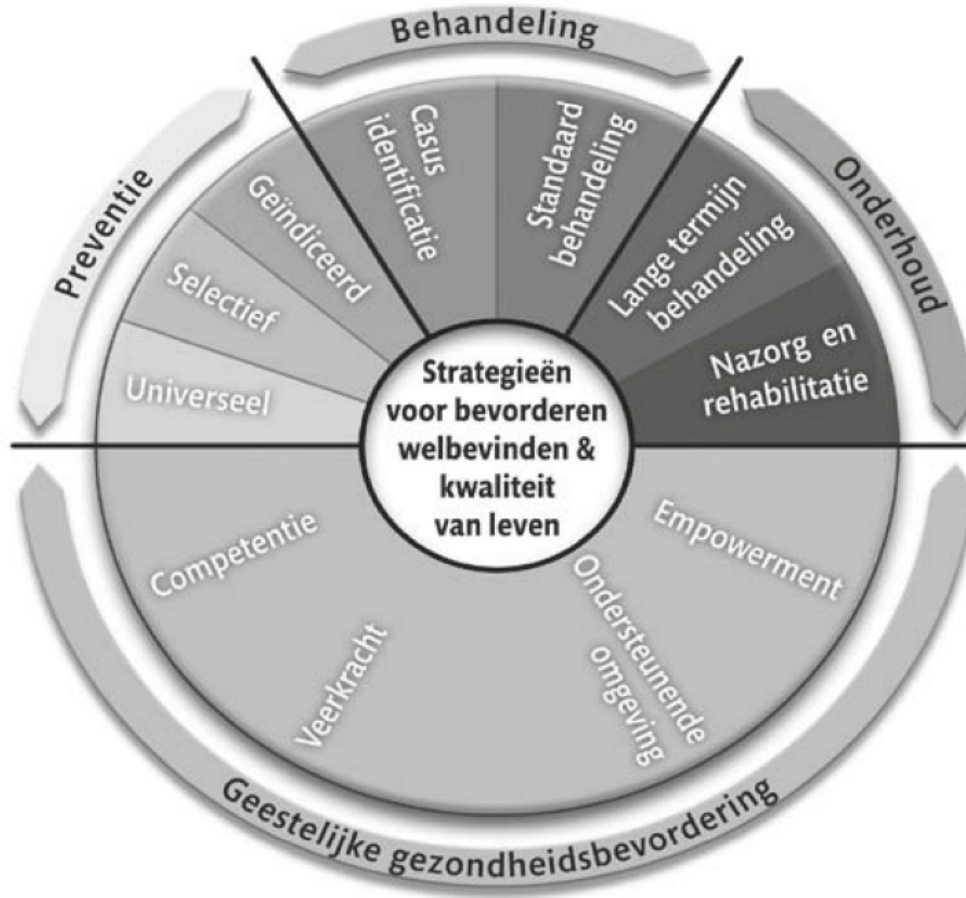
Borderline symptomen

Problemen met impulscontrole en zelfregulatie

Depressie, angst- en gedragsstoornissen

Interventiespectrum voor geestelijke gezondheid

(Barry, 2001, in International Journal of Mental Health Promotion)

Conclusies

Kinderen van ouders met een persoonlijkheidsstoornis lopen een hoog risico op slechtere emotionele ontwikkeling en psychiatrische problemen

Het risico voor de kinderen wordt mede bepaald door factoren die via zorg en preventie beïnvloedbaar zijn

Hulpverleners in de eerstelijnszorg en GGZ kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan

- (1) het signaleren van deze risico's,
- (2) dit bespreekbaar maken en ondersteunen van ouders,
- (3) deelname aan KOPP-preventie bevorderen

Wanneer dit effectief gebeurt, kan dit voor het verdere leven van de kinderen een wereld van verschil maken, en toekomstige behoefte aan psychiatrische hulp voorkomen

Kinderen blijven volgen en passend interventies inzetten gedurende de hele kindertijd!

Afstemming/samenwerking met andere hulpverleners is een must!

Ervaringen met BPS ouders/gezinnen

Gemotiveerd

Stellen hoge eisen aan zichzelf én hun kind

Zijn bang om het fout te doen

Moeilijk om geleerde opvoedcompetenties structureel toe te passen

Vaak een ontoereikend netwerk

Welke hulp zou beschikbaar moeten zijn?

Voor de ouder:

Behandeling en symptoombestrijding, rehabilitatie en empowerment, opvoedondersteuning op maat

Voor het kind:

Observeren/volgen, preventie-vroeginterventie, (vroeg)behandeling

Hulp voor het gezin:

Netwerkopbouw, -onderhoud, -ondersteuning

Deskundigheidsbevordering t.b.v. instanties die werken met deze gezinnen

www.KopOpOuders.nl

website voor ouders met psychische en/of verslavingsproblemen

Contact & Advies (e-mail)

Mijn verhaal

Online training

“Zelf-hulp cursus”

<http://www.kopopouders.nl/site/>

KOPP/KVO

Een programma voor:

Kinderen en jeugdigen van ouders met psychiatrische problemen en/of kinderen van ouders met verslavingsproblemen

Doel

Het beperken van de gevolgen* voor kinderen en jeugdigen die opgroeien met ouders met een psychiatrische aandoening en/of verslavingsproblematiek

d.m.v. het versterken van kinderen, jeugdigen, hun ouders en hun netwerk

* gevolgen:

directe en indirecte, ontwikkelingsproblemen, psychosociale problemen en psychiatrische problemen w.o. verslavingsproblemen!

Beschermende factoren

Inzicht in de stoornis van de ouder

Een realistische kijk op zichzelf in relatie met de stoornis

Positief zelfbeeld en ervaren zelfwerkzaamheid

Positieve ouder-kindrelatie

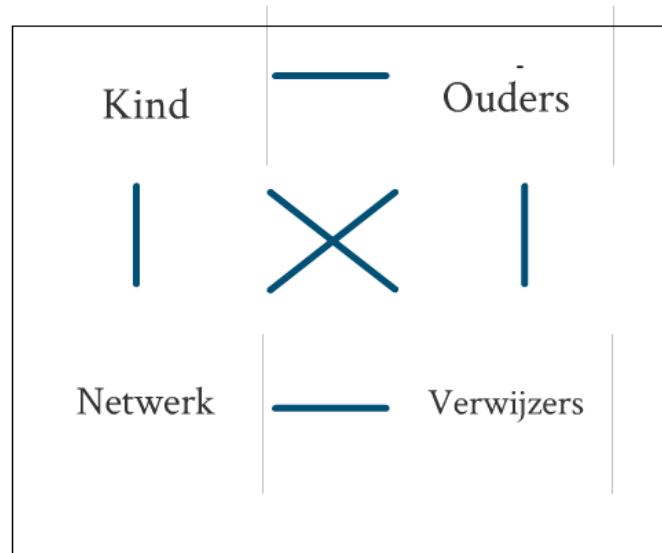
Veer-draagkracht bevorderende competentie bij het kind

Steundend netwerk t.b.v. kind en gezin

KOPP/KVO interventies

Piep zei de muis (4-8)
Billy Boem (8-12)
Doe-Speel (6-8)
Doe-Praat (8-12)
Tieners (12-16)
E-health: KOPPstoring
Jongeren (16+)
Ontmoetingsdagen
Preventie Op Maat

Informatie en voorlichting

Ouder-baby interventie
Ouder-peutergroep
Piep zie de muis
Billy Boem
Kop op Ouders
E-Health: Kop op ouders
Zelfhulp: Kop op Ouders
Beardslee interventie
Preventie op Maat

Steunnetwerk in omgeving
betrekken en ondersteunen
Familie-organisaties
Voorlichting en informatie
Massa media campagne

Referaat
Deskundigheid-bevordering
Consultatie
Symposia

Samenleving

Kipizivero brochures

Waar werken we aan?

Bevorderen van de hechting tussen BPS - ouder en kind

Bespreekbaar maken van de ziekte en de gevolgen met kind, ouder en tussen kind en ouder

Informatie: over de ziekte en/of verslaving

Coping bij de kinderen: omgaan met emoties; herkennen & uiten

Sociale vaardigheden: steun vragen en aanvaarden & ontspanning en afleiding

Bevorderen van de opvoedrol van ouders; verminderen van schuld- en schaamte & basisopvoedvaardigheden

Netwerk versterken: andere ouder, omgeving, hulp

Verwijzing

Vragen/behoefte van ouders met BPS

Vragen/behoefte bij kinderen of jeugdigen die kind zijn van een ouder met BPS

Vragen/behoefte bij de hulpverlener

Vraag/behoefte netwerk (naasten)

Indicaties/Contra-indicatie

Bereidheid en mogelijkheid tot het bespreekbaar maken van de problematiek bij kind en ouder(s) en/of netwerk

Motivatie voor deelname aan het programma

Mogelijkheid tot deelname aan activiteiten (vervoer, groepsdeelname, internet, diagnose)

Richtlijn tot aanmelding:SIK-lijst

YouTube

YouTube

Mondriaan / PsyQ

<http://www.mondriaanzorggroep.nl>

Preventie Kinderen en Jeugdigen: Tel: 045-5736115

m.heijmans@mondriaan.eu

Preventie op maat

**KOPP programma : Ondersteuning voor kinderen van
ouders met borderline**

Cursus Positief Opvoeden (groep en individueel)

Ouder-Baby Interventie

PMT volgens Sherborne methode

Virenze Sittard
046-4000599
sittard@virenze.nl
www.virenze.nl

Onderzoek:
Virenze infant mental health team (gehechtheid)

Behandelaanbod:
Reguliere behandeling en diagnostiek
Wekelijkse ouderbegeleiding: gericht op de kwaliteit van de ouder kind relatie

Orbis

Tel. 088-4599393

m.dhondt@orbisconcern.nl

Behandelaanbod:

Reguliere behandeling en diagnostiek

Psycho-educatie cursus

VERS training 1 & 2

KOPP/KVO programma : Ondersteuning voor kinderen van ouders met borderline

Vincent van Gogh (Venlo-Venray)
Informatiecentrum Geestelijke Gezondheid
Tel: 0478-527066
igg@vvgi.nl

Behandelaanbod:
Diagnostiek en zorgprogramma
persoonlijkheidstoornissen

Preventie:
Informatie- en adviesgesprekken KOPP/KVO
Cursus Positief Opvoeden (groep en individueel)
Cursus Omgaan met borderline (voor familieleden en
naasten)
KOPP programma : Ondersteuning voor kinderen van
ouders met borderline

RiaggZuid

Secretariaat groepen en afdeling preventie

Tel: 0475-387474

secretariaatgroepen@riaggzuid.nl

Behandelaanbod:

Diagnostiek

**Individuele hulp en groepstherapie voor volwassenen met
borderline**

Opvoedingsondersteuning voor ouders met borderline

Individuele zorg: afdeling kinderen en Jeugd

Preventie:

Informatie- en adviesgesprekken KOPP/KVO

**KOPP/KVO programma : Ondersteuning voor kinderen van
ouders met borderline**

Cursus 'Opvoeden: een hele kunst!'

PsyQ
0900-2357797
informatie@psyq.nl
ww.psyq.nl (zelftest)

Behandelaanbod:
Zorgprogramma persoonlijkheidsproblematiek:
Diagnostiek
Individueel of groeps behandeling
Deeltijdbehandeling
Opname

Preventie Riagg Maastricht

Tel: 046-4571060

r.cantervisscher@mondriaan.eu

Behandelaanbod:

Diagnostiek en zorgprogramma persoonlijkheidsstoornissen

Informatie- en adviesgesprekken KOPP/KVO

KOPP programma : Ondersteuning voor kinderen van ouders met borderline

Ouder-Baby Interventie

Dank u wel!

Mondriaan

voor geestelijke gezondheid